

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

PIK LVII Ч. 34. ДЖЕРСІ СІТІ І НЬО ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 11-ГО ЛЮТОГО 1949.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 34. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, FEBRUARY 11, 1949.

VOL. LVII

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТИВ За кордоном.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПОВІТРЯНА РАДАРОВА ОГОРОЖА ДЛЯ ОСТОРОГИ КРАЇНИ

Вашингтон, 9 лютого. — Повітряні сили приготували на четвер в справі встановлення повітряної радарової сітки докрити території Злучених Держав для острахи нації перед ворожим нападом з повітря. Це мало б бути переведене в такий спосіб, що якесь кількість літаків з радаровими винаходами кружляла б беззупинно в повітрі над територією Злучених Держав і Аляски. При допомозі радарових винаходів літаки відкрили б негайно полет ворожих літаків на віддалі 300 миль і ще вчас остерегли б американське населення перед небезпечкою. Для такої служби потрібно 13,000 вишколених людей. Кошти на таку охорону обраховані на \$161,000,000, однак частина фондів уже готова, а треба ще нових \$112,000,000. Оборонна сила Злучених Держав працювала б у тісній контакт з Канадою й так цілий північно-американський континент був би остережений перед нападом з повітря. За остраху проти нападу субмарин мусить подбати команда флоту, бо до цього треба інших винаходів. Спосіб, як має бути складена невидима сітка має бути втриманий у великій тайні.

СВІДОК В КОМУНІСТИЧНІЙ ПРОЦЕСІ ПРИЗНАЄ НЕДБАЛИСТВО

Нью Йорк. — Після вісьмох днів переслуховання свідка острахи в процесі проти комуністичних провідників, самий свідок признає до недбалства у складанні таблиць, які мали вказати сторонність кандидатів на судейську лаву. Проф. Доксі Вилкерсон, який викладає суспільні науки в прокомуністичній школі Джефферсона, пред'являв цілими днями судові різні таблиці, у яких мав довести велику нерівність між числом фізичних робітників і умових, які є кандидатами на членів судейської лави. Під час перехресного питання прокуратора Джана Мек Гогія свідок признає, що він самий не складав цих таблиць, а їх складав цілий штаб добровільних помічників у бюро оборони. Свідок не міг подати навіть імен помічників і не міг сказати, чи ці таблиці оперті на правді Судді Медіна закликає оборону, що вона намієне протягає підготовку до вибору судейської лави вже четвертий тиждень, щоб не допустити до самої розправи над виною підсудних.

САМА ОБОРОНА З ПОВІТРЯ НЕВИСТАРЧАЛЬНА.

Нью Йорк. — Ген. Гойт С. Ванденберг, голова штабу повітряних сил, спростував переконання деяких кол громадства, що „кілька літаків, керованих кількома пілотами, може виграти майбутню війну впродовж кількох днів коштом кількох доларів". У промові перед 400 членами Клубу Крил в готелі Вилмор він заявив, що сама американська повітряна сила не зможе виграти війни і на це треба комбінації усіх оборонних сил. „Коли наступного разу вдарить дзвін тоді вже не буде вступних приготувань і повітряна сила мусить бути готова вдарити якнайшвидше". Америка буде мати неабияке завдання слідкувати за ворожими бомбальниками.

ПАЛАТА СХВАЛИЛА БИЛ ПРО ВЗАЄМНУ ТОРГІВЛЮ.

Вашингтон. — Договір про взаємну торгівлю з чужинними державами, який републіканська більшість в попередньому конгресі змінила була в деяких основних точках, ухвалила палата репрезентантів в оригінальній начерку з 1934 р. 319 голосами проти 69. Бил піде ще до сенату. Коли б сенат теж його ухвалив, тоді президент мав би право відновити договори з різними державами на три роки.

\$300,000 НА ЖИДІВСЬКИХ ЗБИТКІВ.

Нью Йорк. — Допомоговий Комітет для Збігів, який існує між виробниками одягів, передав на руки Джека Д. Вейлера \$300,000 на кампанію Злученого Жидівського Апену на 1939 р. Чек доручив Дейвід Зеліка, голова комітету.

ГІЖИЦЬКА ДІСТАЛА \$400,000 ЗІ СПАДЩИНИ.

Вашингтон. — Пані Феліція Гіжицька, донька помершої Еленор Патерсон, дістала від спадкоємців на підставі добровільної загоди \$400,000 зі спадку своєї матері. Еленор Патерсон була власницею впливового щоденника Вашингтон Повст і в завіщанні записала

Конгрес за піднесення справи кард. Міндсенті в О. О. Д.

Вашингтон, 9 лютого. — Палата, репрезентантів односторонньо ухвалила і передала до дальшої акції сенатові резолюцію, щоб уряд Злучених Держав підніс справу кардинала Міндсенті в Об'єднаних Держав або придумав якийсь інший спосіб протесту. У листі до комісії закордонних справ у ній буде становити світову палату репрезентантів секретар стейту Дін Ачесон заявив, кожна американська країна не може департамент стейту передумує різні способи, щоб порушити справу на міжнародній арені.

Секретар Ачесон про переслідування в Угорщині.

Під час пресової конференції секретар стейту Дін Ачесон заявив, що угорський комуністичний уряд, атакуючи кард. Міндсенті й лютеранського єпископа Ордаша, хоче опоганити всіх релігійних провідників і в такий спосіб позбутися всякої опозиції до комунізму. Це безупинне огрубляння людей з основних прав людини і свободи викликало серед населення Америки й інших свободолюбних народів почуття „огиди й жаху, бо воно є загрозою свободолюбних установ по цілому світі" — твердив секретар.

Кард. Спелман за світовий похід проти комунізму.

Нью Йорк. — Кард. Френсіс Спелман, перед виїздом на Панамаріканську Конференцію Католицької Акції в Гавані, на Кубі, передав до газет комунікат, у якому звернувся до потреби постійної підтримки акції проти комунізму, які створили світову небезпечку і накладають кару смерті на своїх противників, як це вказує присуд на кард. Міндсенті. Спелман вказує на небезпечку опанування Америки комуністами, як довго не усунуться кожної комуністичної ячейки з американського уряду і з американських установ. Комуністи в Америці вимагають, щоб уряд Злучених Держав підняв справу кардинала Міндсенті в телеграмі, підписаній головою УККомітету Степаном Шумейком, дослівно сказав:

У. К. К. домагається американської інтервенції в справі кард. Міндсенті

В ТЕЛЕГРАМІ ДО СЕКРЕТАРЯ АЧЕСОНА ПРИГАДУЄТЬСЯ ДОЛЮ УКРАЇНСЬКИХ ВЛАДИК

Нью Йорк, 10 лютого. Український Конгресовий Комітет Америки звернувся вчора телеграмою до державного секретаря Діна Ачесона, закликаючи його до інтервенції для рятування засудженого більшовицьким „народним судом" в Мадриді кардинала Йосипа Міндсенті. В телеграмі, підписаній головою УККомітету Степаном Шумейком, дослівно сказано:

„В імені Українського Конгресового Комітету Америки, крайової організації, що репрезентує около мільйон американських громадян українського роду та відданої справі мирних зусиль Америки і визволення України, закликаємо Вас найбільш серйозно виконати Ваш високий уряд і престиж Злучених Держав для рятування кардинала Йосипа Міндсенті, засудженого на довічну смертну тюрму за обвинувачення, вигадані Сталіновими комуністичними маневрами, що тепер є при владі в Будапешті. Інценований процес цього преподобного владика був точною відбиткою т.зв. чисткових процесів, які вже

ПАПА СКЛИКАЄ КОНСІСТОРИЮ КАРДИНАЛІВ

Рим, 10. лютого. — Папа Пій XII. скликав на найближчий понеділок надзвичайну тасмну консисторію кардиналів для обговорення справи заступника кардинала Міндсенті „народним судом". Цєю процедурою Папа користується тільки в найважливіших справах, до якої без сумніву належить теперішній наступ більшовицького парляменту згадує про переслідування греко-католицьких єпископів.

ПРОБЛЕМА НІМЕЧЧИНИ І ЕСПАНІЇ В ОБОРОННОМУ СОЮЗІ

ЛОНДОН, 10 лютого. — Злучені Держави Америки мусять винести два важливі рішення у зв'язку з проєктованим Атлантійським оборонним пактом — стверджується тут в дипломатичних і військових колах. Перше відноситься до проблеми чи і наскільки для оборони Європи можна використати людську силу західної Німеччини з її сорок мільйонами населення, а друга справа це незвичайно важлива під стратегічним оглядом територія Еспанія. Кожна з цих проблем є не тільки дуже важливою, але й дуже „делікатною". Кожну з них вже розглядали й обмірковували експерти, що приготували Атлантійський пакт і вони приходять до переконання що обі ці проблеми може вирішити тільки сама Америка. Діло в тому, що в живій пам'яті європейських народів є ще ця велика небезпека, що виринас для них з німецької військової сили і їм це дуже недавно доводилося проти цієї сили найбільш жорстко боротися. З другого боку, всі здають собі справу, що німецький воєнний під властивістю командою та на властивій службі і в союзі з усіма іншими миролюбними народами відіграє вирішальну роль в обороні своєї власної території та в обороні союзних з нею країн. Тут пригадується, що німецький воєнний належить до спільної оборони Європи, як і німецьке господарство належить до спільної економічної відбудови. У висновку приходиться до переконання, що без включення Німеччини не може бути завершений теж план західно-європейської оборони. Подібні міркування видиваються теж у зв'язку з Еспанією, з огляду на її територію, морські й авіаційні бази та природну оборонну лінію на Піреней.

БОЛЬШЕВИКИ ОБВИНУВАЮТЬ АМЕРИКУ В ПІДГОТОВЦІ ДО ВІЙНИ.

Москва, 10 лютого (ЮП). — Дві совєтські газети надрукували вчора статті, обвинувачуючи „правлячі кола" ЗДА і Англії в підготовці до війни. Доказом того вони наводять відкинення „мирних пропозицій" Сталіна та військові вправи британської флотії в Арктиці. „Совєтський Союз — пишеться там — мусить погодитися з фактом, що правлячі кола Злучених Держав і Британії ведуть політику агресії і розпалення нової світової війни".

ТУРЕЧЧИНА ПРОПОНУЄ СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКИЙ ПАКТ.

Істамбул, Туреччина, 10 лютого (ЮП). — Турецький міністер закордонних справ, Немаддин Садак, заявив вчора, що в доповненні Атлантійського пакту повинна бути створена „система для вдержання миру на Середземно-морському просторі". З поінформованих американських дипломатичних джерел заявляють, що план обговорюють південної не-комуністичної Європи вже від деякого часу є в підготовці та що Туреччина в цьому грав ключову роль. Міністер Садак відмовився від коментарів на цю тему.

НІМЕЦЬКА СТАЛЬ ДЛЯ ЦІЛОЇ ЄВРОПИ.

Женева, 10 лютого. — Злучені Держави інформували Європейську Господарську Комісію О.Д., що німецький сталевий лом можна буде експортувати до всіх європейських країн, включно зі східними, на підставі білатеральних договорів.

ВІТАЮТЬ НОВИХ ГРОМАДЯН НА ВІЛЬНІЙ ЗЕМЛІ.

— На фотографії представники американських властей та ЗУАДКомітету, що вітають нових імігрантів з-поміж європейських скитальників в „колісці американської волі" — в порті Бостону. Зліва стоять: суддя Левікайтс, голова урядової Переселенчої Комісії стейту Мерленд; д-р Володимир Галан, екзекутивний директор ЗУАДКомітету; суддя Гачінсон, голова урядової Переселенчої Комісії стейту Масачусетс; полковник Фрінгер, директор Бюро Праці стейту Мерленд; Мр. О'Даннел, заступник губернатора Мерленду; Престона Лейна; та адв. М. Родик, співробітник ЗУАДКомітету, що в найближчому часі має виїхати з його доручення до Європи. Пароплав „Марін Флешер" привозить дня 11-го лютого до Бостону дальших 210 українців, з того 191 старанням ЗУАДКомітету.

ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ ПЕРЕД НЕОБХІДНІСТЮ ОЗЕРОБННЯ СВОЇХ БУВШИХ ВОРОГІВ.

ЛОНДОН, 10 лютого. — Злучені Держави Америки мусять винести два важливі рішення у зв'язку з проєктованим Атлантійським оборонним пактом — стверджується тут в дипломатичних і військових колах. Перше відноситься до проблеми чи і наскільки для оборони Європи можна використати людську силу західної Німеччини з її сорок мільйонами населення, а друга справа це незвичайно важлива під стратегічним оглядом територія Еспанія. Кожна з цих проблем є не тільки дуже важливою, але й дуже „делікатною". Кожну з них вже розглядали й обмірковували експерти, що приготували Атлантійський пакт і вони приходять до переконання що обі ці проблеми може вирішити тільки сама Америка. Діло в тому, що в живій пам'яті європейських народів є ще ця велика небезпека, що виринас для них з німецької військової сили і їм це дуже недавно доводилося проти цієї сили найбільш жорстко боротися. З другого боку, всі здають собі справу, що німецький воєнний під властивістю командою та на властивій службі і в союзі з усіма іншими миролюбними народами відіграє вирішальну роль в обороні своєї власної території та в обороні союзних з нею країн. Тут пригадується, що німецький воєнний належить до спільної оборони Європи, як і німецьке господарство належить до спільної економічної відбудови. У висновку приходиться до переконання, що без включення Німеччини не може бути завершений теж план західно-європейської оборони. Подібні міркування видиваються теж у зв'язку з Еспанією, з огляду на її територію, морські й авіаційні бази та природну оборонну лінію на Піреней.

СОВЕТИ ПІДДЕРЖУЮТЬ ЮГОСЛАВСЬКІ ДОМАГАННЯ ДО АВСТРІЇ.

Лондон, 10 лютого. — Совєтський представник на конференції заступників міністрів чотирьох великодержав в справі мирного договору з Австрією розвіяв вчора спекуляції, що Совєти з огляду на бунт Тіта можуть змінити своє становище щодо югославських територіальних домагань до Австрії. Він обстоював попередні домагання Совєтів, щоб конференція вислужала югославські претензії до австрійської території та в справі воєнного відшкодування. Правдоподібно в тій надії югославський заступник міністра закордонних справ вже вчора прибув літаком до Лондону.

ФРАНЦІЯ ПРОТИ ПРИЛУЧЕННЯ БЕРЛІНА ДО ЗАХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ.

Париж, 10 лютого. — Речник французького міністерства закордонних справ вчора заявив, що Франція є проти включення зах. секторів Берліна як 12-ої провінції до плянкової західно-німецької федеративної держави та що вже було ухвалено німецькою конституційною асамблеєю. Франція стоїть на становищі, що з огляду на відділення Берліна від заходу совєтською зоною, включення його в західно-німецьку федерацію не матиме жадного практичного значення.

ПОЛЯКИ СХОПИЛИ НІМЕЦЬКИХ РИБАКІВ.

Берлін, 10 лютого. — Польська морська патруля на Балтиці схопила приблизно три тижні тому 13 обслуговуваних німцями роболовських човнів з около 70 особами залоги і відтоді держить їх без повідомлення. Технічними власниками човнів є британське й американське військово-управління, хоча ними користувалися німці і для німецького господарства. Американці і британці звернулися за виснаженнями до польської військової місії в Берліні.

ЕВАТТ ПРО СПІВПРАЦЮ АВСТРАЛІЇ З АМЕРИКОЮ

Кенбєра, Австралія, 10 лютого. — Австралійський міністер закордонних справ д-р Герберт Еватт заявив вчора в парламенті, що співпраця зі Злученими Державами є інтегральною частиною австралійської політики. Еватт з окремим признанням висловився про великодушний план президента Трумана для допомоги недорозвиненим теренам.

СВОВОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	\$7.00	One year	\$7.00
На пів року	\$3.75	Six months	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00

В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На пів року	\$5.25	Six months	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75

Число з понеділка (англійською частинкою): Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement).

На рік	\$2.50	One year	\$2.50
На пів року	\$1.50	Six months	\$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "СВОВОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КРЕМЛІВСЬКІ ЗАЛЯКУВАННЯ БЕЗ УСПІХУ

Совєтський уряд намагається приняти приступлення Норвегії до Північно Атлантичного Пакту. У своїх двох нотах висланих до норвезького міністерства закордонних справ, Москва запропонувала Норвегії заключити з Совєтським Союзом договір ненападу, даючи виразно до розуміння, що вважає ворожим актом, коли б Норвегія приступила до запропонованого їй демократичним Північно Атлантичного Пакту.

Уже всьому в світі добре знають, що вартують договори, заключені з Москвою. Однак найкраще знають це ті країни, що сусідують з Совєтами. Значить теж і Норвегія. Проте не така то легка справа ставити опір Кремлю маленькій країні, що граничить з Совєтами. Та ж Норвегія має всього три мільйони населення! До того вона пам'ятає, скільки коштував опір Москві її близькому сусідку Фінляндії.

Не зважаючи на це Норвегія таки не думає піддаватися московській диктатурі й шукає незалежного виходу з тяжкої й дуже складної ситуації. Це й причина, що до Вашингтону прибула норвезька делегація, на чолі якої є Галвард Лянге, норвезький міністер закордонних справ.

Положення Норвегії особливо складне тому, що між скандинавськими державами — Швецією, Данією та Норвегією — нема згоди, що їм робити: оставати нейтральними, перейти на бік оборонної акції демократичних потуг, чи звязатися з Совєтським Союзом. Швеція, найбільша й найсильніша з скандинавських держав, хотіла б надалі заховати нейтральність, яку їй вдалося втримати у двох останніх світових війнах. Однак й вона починає розуміти, що в сучасних обставинах не можливо залишатися нейтральним, а вже цілком певно не буде можна втримати нейтральності в новій війні, якщо вона вибухне. Не бажаючи дразнити Совєти вона пропонує скандинавським країнам створити Скандинавський оборонний пакт, окремий від Північно Атлантичного Пакту. Скандинавський пакт мав би обов'язувати всі скандинавські країни до нейтральності, а теж і до негайної самооборони, коли б якась скандинавська країна була нападена. Та чи це багато тим країнам помогло б, коли б нападником була Росія? Самі скандинавські країни не встояли би перед совєтською навалю, коли б не дістали негайно допомоги з боку демократичних потуг. Правда, Рада Безпеки Об'єднаних Держав могла б виступити й інші держави дати в такому випадку скандинавським країнам воєнну допомогу, але заки ця допомога прийшла б, усі ці країни були б уже в кремлівських лабетах. З цього висновку, що треба ці країни заздалегідь добре узброїти, щоб вони могли самі якнайдовше витримувати удари нападника. Таку мілітарну допомогу може дати тільки Америка й акраз у цій справі переговорює тепер норвезький міністер закордонних справ Лянге з секретарем стейту Ачесоном.

Дуже можливо, що справа з приступленням Норвегії до Північно Атлантичного Пакту протягнеться. Та це не мінє цього факту, що Норвегія рішена не заключати оборонного договору з Совєтами, а склонюється до оборонної стратегії західних держав. Ця стратегія є теж стратегією Злучених Держав, спрямованою до власної оборони перед совєтською агресією. Евентуальна нова німецька агресія нині не є актуальною.

Подію з Норвегією треба вважати великою поразкою совєтської дипломатії, як теж доказом, що період залякування Совєтами малих держав і народів, уже минув.

ВОНИ ЗНОВУ ЛЮДИ

Вони знову люди, ці вчора ще безталанні „переміщені особи“, „жертви війни“, скитальники і як їх ще там називали, та які вже мали щастя дістатися до цієї трічі благословенної, бо вільної країни. Гнані і голодні та нікому не потрібні вчора, вони сьогодні вже знову вартісні співтворці безприкладного господарського і культурного прогресу, що ним крокує Америка. До такої переконання і висновків мусить прийти кожний, хто їх тепер побачить в нових обставинах.

Співробітник цього щоденника скористав з нагоди та долучився до представників стейтових властей Меріленду в особі шефа стейтової поліції, Мр. Ракстона М. Ріджлі та екз. директора ЗУАДКомітету, д-ра В. Галана, і разом з українським фотографом з Нью-Йорку, п. Фенчинським, протягом минулої суботи і неділі відвідав кільканадцять фарм в Меріленді, на яких тепер живуть і працюють ці вчорашні українські „діти“, що старанням ЗУАДК вже раз за раз завжди позбулися цієї трагічної назви. Обширний репортаж з цієї поїздки почнеється друкувати в цьому щоденнику з початком чергового тижня, але його вже тепер хочеться попередити деякими конкретними висновками.

Насамперед треба ствердити, що нові українські імigrанти на мерілендських фармах самі зараховують себе тепер до найщасливіших людей на світі. І вони мають на це причину. Після довгих років скитання та поперевіряння по бездоріжжях світу, вони сьогодні знову люди, вони мають людські мешкання і харчі, вони одержують за свою працю належну їм платню, вони скрізь зустрічаються з людським серцем та зрозумінням, вони можуть сміло укладати собі пляни на майбутнє, вони справді є людьми і між людьми. Велика частина з них одержали заздалегідь приготівані і цілком влаштовані мешкання, деякі по кількох кімнат, а в поодиноких випадках прямо цілі дома. Деякі живуть і харчуються разом з фермерами, інші ведуть своє окреме хозяйство, зі — сказати б — місцевих ресурсів. В полі і в дворах працюють переважно чоловіки, жінки залишаються при домашній роботі. Дітей у шкільному віці відвозять кожного дня автомашинами до найближчих шкіл. Фермері, звичайно, вже з першого дня подбали, щоб їхні нові співробітники мали відповідні до роботи одяги. Деякі трудності справляє незнання мови та трудність порозуміння, але всі допомагають собі руками. Американські фермери з найбільшим признанням висловлю-

ються про українців і під кожним оглядом стверджують їхню надзвичайну спосібність достосовуватися до обставин та до нових методів і засобів праці. Деякі фермери вже після кількох днів досвіду з українцями, негайно поробили заходи на спровадження дальших родин. Між іншим, родинам нових імigrантів ще найкраще, бо самітні справді самітні. Фарми віддалені одна від одної часом на цілі милі та і не на кожній фармі є українці і самітним досить прикро. Тугу розвівають ще читаючи кожного дня свою газету (Свобода), яку їм з першого дня приїзду висилається.

Деякі, що харчуються спільно з фермерами, сразу не можуть при звичаїти до американської — „солодкої“, — як вони кажуть — кухні. Хочеться борщ.

Нові імigrанти, згідно з постановами закону, повинні б щонайменше один рік працювати в професії, яку подали при виїзді до Америки. Поза тим не мають жадних інших зобов'язань і в кожній хвилині могли б довільно змінити місце праці і працевлаштування. Проте, ніхто з них не зраджує до цього найменшої охоти, віддаючи вдячність і моральне зобов'язання до того, хто їх спровадив. Ну й до такої мандрівки вони не мають найменших причин.

Заробітна платня по всіх фармах не є однаковою і ще не унормована. Проте, вона в пересічному виносить 50 доларів місячно, крім мешкання та цілогодочного утримання. Деякі українці взагалі висловили бажання, щоб їм грошей не давали, але складали на їх конто до банку. Вони вже думають про свої власні фарми.

Зокрема треба підкреслити велику турботу про нових імigrантів, яку виявляє місцева стейтова влада, завжди в найтіснішому зв'язку та при співпраці ЗУАДКомітету. Цілопоїздки шефа стейтової поліції було насамперед переконатися, чи призначені новим імigrантам мешкання є задовільняючі, чи вони одержали всі свої пакунки, що ними власне стейтова поліція турбувалася від порту призначення, чи вони не мають яких жалів і побажань. Тільки в одному випадку було зажалення на фермера, з огляду на мешкання та в деякій мірі на харчі. Сам фермер про цих імigrантів (сім'я з Харківщини, з одною чотиріохрічною дівчинкою) висловлювався якнайкраще і вони теж просили, щоб фермерів про це нічого не згадувати. Проте, шеф поліції сказав їм, щоб вони навіть не розпачували своїх речей та дар доручення своєму ад'ютантові в

найближчих днях перевезти їх на іншу фарму та до іншого фермера.

Деяку проблему творить ще реальність обслуга, бо в околицях немає української церкви а до Балтимору далеко. Проте, з часом думається розв'язати відповідно і цю справу.

Після одного-двох тижнів побуту на фармі, деякі імigrанти вже під кожним оглядом змінилися до неспівняння. Фермері з подивом говорять не тільки про пильність і трудолюбивість українців та їх інтелігенцію, але й про їх подивугідну ініціативу в праці та великий естетичний зміст при влаштуванні своїх домів.

На одній великій фармі ми застали одну українську сім'ю, з двома дітьми — 14-літню дівчиною та 12-літнім хлопцем, дали їм можливість та допомогли влаштуванню мешкання.

Вол. Дорошенко.

СЕРГІЙ ЛИТВИНЕНКО

(З нагоди 25-ліття образотворчої діяльності мистця).

В розвитку українського мистецтва в Західній Україні, зокрема в Галичині, судилося відограти величезну, можна сказати, провідну роль земляки із Наддніпрянщини, емігранти чи то ще з царського часу, чи — головним чином — з часу останніх визвольних змагань, коли з упадком Української Народної Республіки довелося її армії й урядові перейти по цей бік Збруча. З появою цієї так званої „петлюрівської“ еміграції майже всі галузі мистецтва в Західній Україні зазнали на собі могутнього запліднюючого впливу талановитих наддніпрянських прихильників. Не згадуючи вже про мистецтво слова, красну літературу, де досить назвати імена, як Галина Журба, Юрій Липа, Євген Маланюк, Улас Самчук, Наталя Холодна та ін., що працювали в Галичині або на Волині, також і в діяннях театру, музики, співу, танцю, малярстві, графіці й різьби — скрізь вели перед-оживляючи старе і творили нові цінності саме емігранти з-над Дніпра. Пригадаймо хоча б такі імена, як Борисоглібський — мати й донька, Загаров із своєю дружиною Морською, Гаєвські, Совачова та ін., в сценічному мистецтві, Котко в вокальному, Авраменко в хоровографії, а Бутевич, Ковжун, Лісовський, Новаківський, Перфецький та батько й син Холодні, особливо Петро Холодний ст. — у малярстві, графіці й деревориті. Вони виховали цілі школи й полишили по собі численних наслідувачів, які продовжували й популяризували їх мистецтво в цілому краї. У скульптурі таке провідне місце займав саме наш ювіляр. До Литвиненка майже не можна говорити про скульптуру в Галичині. Правда, вже геть

у відданому їм цілком до розпорядження домі. Жінка прибирала доміку і як ми ввійшли, вона весь час заливалася рясними сльозами. П'чоловік нам пояснив, що це сльози з надміру радості і щастя. Вони самі зі Запоріжжя, зазнали найбільших знущань і злиднів совєтського режиму і опісля скитальщини; їх досі не вважали за людей. Нічого дивного, що жінка сльозами надмірного щастя і радості вмивала долівку того дому, в якому вона і її сім'я знову здобули належну людську гідність, знову стали людьми. За це вони кожного дня дякують Всевисьшньому, включаючи в свої молитви подяку американським властям та американським українцям, їхньому ЗУАДКомітетові, що дали їм можливість та допомогли знову стати людьми.

перед ним розпочали були тут свою працю його талановиті земляки, емігранти ще з царського часу — Михайло Гаврилюк та Михайло Парашук, але тривала вона надто коротко й не встигла як слід розгорнутися, тому й не полишила більшого, значнішого сліду в мистецькій культурі Західної України. Молодий талановитий Гаврилюк передчасно згинув у боротьбі з московськими наїздниками в 1919 році, не встигнувши виявити на всю ширину свій незвичайний хист. Парашук недовго перебував у Галичині, під час 1-шої світової війни працював у Німеччині в таборах, улаштованих Союзом Визволення України для полонених українців-воїтаків російської армії, а опісля в Болгарії. І от опорфжене ним місце займає Сергій Литвиненко, що стає тепер єдиним представником скульптурного мистецтва в Західній Україні. Не рахую тут А. Коверку, бо був він тільки різьбар у дереві, а не скульптор.

Змалку, маючи потяг до мистецтва, почув Литвиненко покликання до скульптури вже на еміграції, далеко від рідної Полтавщини, де прийшов на світ майже 50 років тому, 5-го жовтня 1899 р. Там же він здобув і середню освіту й молодий 20-літнім юнаком брав участь у визвольних змаганнях як воєк армії УНР, служачи в ній від січня 1919 р. до кінця 1920 р. В жовтні 1920 р. разом із своєю частиною переходить Збруч і опиняється в таборі інтернованих воїків УНР у Ланцуті, а опісля у Вадовицях. Перебуваючи в таборах, бере участь у хорових та сценічних імпрезах, пізніше їздить по західних окраїнах Галичини, як член мандрівної театральної трупи, складеної з емігрантів,

виконуючи ролі амантів. Згодом бачимо його в Лемківщині, де він для заробітку займається церковним малярством. В 1923 р. переїздить до Кракова, вступає на університет, де слухає головню викладів з усьєвітнього малярства та пригтовляється до Академії Мистецтв. В 1924 р. здає аступний іспит до Академії та студіює на відділі скульптури під керівництвом відомого польського скульптора, проф. Лашки. Під час студій в Академії одержав за свої праці 9 нагород.

Перебуваючи в Кракові, бере діяльну участь в Українській Громаді студентів-наддніпрянців-слухачів Академії. 1926-29 рр. був головою цієї громади.

Скінчивши в 1929 р. Академію з двома нагородами, виїздить на дальші студії до Парижа і вже влітку 1930 р. бере тут участь у виставах у сальоні де Тюльєр. Фахова французька критика, як от К. Морро в „Ля Ревю Модерн“, відзначає його скульптурні праці. В осени 1930 р. виїздить з Парижа до Галичини й оселюється настало у Львові. Тепер Литвиненко щороку бере участь у різних мистецьких виставах у Львові і за кордоном — в Стокгольмі та Шіаго. І українська й чужа, польська, німецька та інша критика завжди дуже прихильно оцінюють твори нашого талановитого мистця. З нагоди 1-шої виставки „Товариства Прихильників Українського Мистецтва“ дуже високо оцінив працю Литвиненка відомий німецький фахівець у справах образотворчого мистецтва В. Борн.

Протягом 1929-1939 рр. виконав наш ювіляр цілу низку різних, визначних творів — більших чи менших композицій, погрудь, груп і пам'ятників, зокрема надгробних.

Не будемо тут перечисляти всіх їх. Досить згадати такі його монументальні речі, як добре відомий багатьом із нас пам'ятник на могили Івана Франка на лychаківському кладовищі (1933 р.), або статую Митрополита А. Шептицького (1938 р.), що стояла на подвір'ї Українського Національного Музею у Львові.

В 1939 р. перед самою німецько-польською воїною виконав ювіляр проект пам'ятника св. Володимирові Великому, що мав стояти на подвір'ї св. Юра. Несподіваний вибух війни й дальші події не дозволили поставити цей пам'ятник. В цілому ряді місцевостей української Галичини знаходяться пам'ятники на честь полягалих героїв української визвольної боротьби роботи С. Литвиненка. Загалом виконав ювіляр 10 пам'ятників.

Його скульптурні твори бачимо по музеях Львова, Кракова, Парижа, Праги, Стенфорду й інших міст.

Крім скульптури а меншим успіхом займався наш мистець також народною керамікою.

(Докінчення на стор. 3-тій)

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

24)

Знаю також, що ви в собі цією справою і по-своєму захоплені... Але ви не знаєте, що перед вами були і Дузе, і Бернар, і Зандрок, і Павлова і цілий світ театру по всіх столицях Європи. Ви чули про Заньковецьку?

— Це недотепне питання, пане Володимире, — каже Маруся.

— Не збираюся зараз бути дотепним, лиш зрозумілим...

— Ви уважаєте нас за комплетних тусок, які справді таки нічогоісінко не знають. І не якраз вам, пане Володимире, найбільше шкодить...

— Лишим компліменти на боці...

— Так. Так. Так! Селегій

не знає історії театру, але він має гонор, і його не можна ранити...

— На сцені треба мати не тільки гонор, пані Марусю. Ви зрештою знаєте... Грають, допустимо, „Місяць і Зорю“. Сцена в пустині — пальма, англієць між арабами з друкарською машинною на колінах. На голові бурнус. І той англієць, той кореспондент „Дейлі Мейл“, говорить мовою дядька з Верещок.

— Ви ж за національне мистецтво, — засміялася пані Маруся.

— Кримський розсміявся.

— Ех, Марусю! Ви золота душа, і слова мої не для вас. Я тільки не знаю, у що тут за-

пустити пазури. Я дуже все люблю, а воно... Та й я... — все лиш мінус. Не того, власне, хоче моя голодна душа, і вірте мені: народився я справді під зливою і ходжу мокрий цілий свій вік. Зліплено мене з української глини на Поділлі. Чорт зна чого понесло мене у оце болото, щоб тут казатися у тому стопроцентному русинстві. Я хочу, до дідька ясного, ліній! Ліній! Ви розумієте, що це значить? Чіткості! Ясності! І слова хочі! Живого, прекрасного слова, щоб звучало... А коли я влізу в театр, я чую там тільки скрегіт жаб... — Кримський підняв голос. Всі повернули голови в його бік. Входили і виходили люди. Одягалися і роздягалися, сідали і вставали. Скиглив телефонен... Біля Кримського-порожній стілець, і пані Маруся закліпала довгими війми — посміхалася, мов шельма. Кримський зирнув направо і замінив. Біля нього сиділа Ольга.

— Ольга! — вирвалось з нього.

— Вибачте. Це одинокий порожній тут стілець. Я вас перебила, — казала вона.

— Ну, й яка диявольська сила змушує вас так залуче брехати? — вирвалось у нього. Він дивився на неї, мов у пир. — гостро, вперто й незрушно. — Ви, Ольго, по вулха забріхана! Вибачте, але я не можу отак просто на це все дивитися. Я бачу вас. Ви... — І він рвучко встав. — Дайте мені ще вашого шенді-бренді! — крикнув він полковникові. Маруся зірвалася з місця. — Кримський! Сядьте! Сядьте, Кримський! Кажіть. Я хочу вас слухати... Дайте і мені чарочку, — кинула Маруся полковникові.

— Налийте п'ять! — докинув Кримський. Він сів на своє місце. Ольга мовчки, тихо дивилася на нього. Її глибокі карі очі тайли спокій... Полковник подав на таці п'ять чарок жовто-прозорої ріднини...

— Ну, от... Е! Беріть, Ольго, і випийте з нами. Ви! Будуйте! Марта... Пийте цю річ, і ви очиститеся. Не дивіться на мене так... — Він випив одну, після другої чарку. Маруся, Ліда і Ольга також випили. Ольга пила останньою і не додана, а тільки мовчки пригубила. Поставила чарку і мовчала. Потім вона розцінула чорний котиковий комір, і ражок червоних коралів заряснів на її шиї. Кримський дивився на Марусю. — Хто вам сказав, що ви артисти? — несподівано пролунав запит. — „Нова Свобода“? Пан, як його звати? Той шепелявий, що дістає від Селегії п'ять корон денно за присутність в театрі?.. Я, каже, скористаю нагоду побільшити свою театральну культуру... Це добродій, що в слові інтерпретація робить дві помилки.

— Кримський... Прошу вас... І чого ви такі сердитий? — Помилується, — хльоснув він навідріш. — Я тільки пора-

нений. Я маю мало повітря... Я товчусь десять років по цих хирлих підмостках і, крім Морської, що приїхала з Петрограда, я не зустрів тут живої жінки... Ви гляньте: ось сидить Марта з очима підстриженої газелі. Я думаю — святість. Я плавав в молитві на своєму горіщі перед її видінням, і що бачите? Це ось... — Він глянув на Ольгу і зупинився. Вона підняла погляд... Настала мала перерва і мовчанка. Всі три дивилися на Кримського, а він дивився на Ольгу... — До побачення! — сказав він і встав.

— Вибачте, але я мшу на своє горіще! — Кинув на прилавок гроші, нап'яв бай, дуже своє сіре пальто і виїшов.

Був страшенно схвильований і пішов дійсно на своє горіще. З ним замешкав його друг і товариш по сьаторії на Будах Лукач. Боявся, щоб не застати його дома, і не застав. Хотів бути сам. В

залі грала оркестра, йшов танець, співали в одинці січовики. Кримський ліг на своїй канапі і тільки тут збагнув глибину задрості, що мучила цілу його істоту. Ніколи і ніде так не задрів. Говорив і плював задрістю. Був чулий і тут, сам-на-сам, збагнув, що, власне, він не має ніякого права повчати тих людей, навіть коли взяти на увагу, що він щось тут більше від них знає чи вчуває. Пустота його слова, бо вони не туди падають і, коли думати, що камінь пролітається краплею води, то одночасно треба знати, що на ньому не виросте зерно пшениці, бо час наш дуже обмежений. Не можемо чекати тисячу років. Ми впрямі скорше, ніж станеться те чудо.

(дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

Ювілейні обходи 75-ліття Наукового Товариства ім. Шевченка

(Комунікат Американського Відділу НТШ ч. 2.)

Як було подано в попередньому Комунікаті, Головний Відділ НТШ в Європі постановив, що головні ювілейні обходи 75-літнього існування НТШ будуть відбуватися в місяці березні в Європі та за морем. Приспосовуючись до цього зарядження, Управа Американського Відділу НТШ постановила, щоб по всіх важливіших осередках за океаном були влаштовані ювілейні обходи НТШ, оскільки можливо в місяці березні цього року.

В попередньому комунікаті до громадянства була кинена думка, щоб тогорічні Шевченківські Свята, які наше громадянство звичайно обходять в місяці березні або квітні, були, додучені з Ювілейними Обходами Наукового Товариства ім. Шевченка, бо Наукове Товариство ім. Шевченка за час свого 75-літнього існування найкраще реалізувало ідеї, кинені Віщим Пророком України.

Представляємо собі, що тогорічні Шевченківські Обходи крім звичайних програм будуть мати головний реферат на тему „НТШ реалізатором ідей Тараса Шевченка“. Такий реферат в найкоротшому часі буде зладжений та розісланий по всіх важливіших осередках українських скупчень. Котра місцевість не дістала б такого реферату, прохачеться зголоситись по текст реферату на адресу Американського Відділу НТШ. Американський Відділ НТШ готов теж послужити для важливіших українських скупчень бесідниками зпоминок своїх членів, що прибули на американську землю.

Чисті доходи з тогорічних Шевченківських Свят прохачеться призначувати на Ювілейний Дар НТШ, якого потреби тепер величезні. НТШ наведено розпочало видавання своїх, історичної ваги, Записок НТШ, що розіслані по всьому світу наново пригадує світові існування української науки, як духової продукції все живої української нації. НТШ приступає до друку Енциклопедії України, знавства, основного інформаційного підручника про Україну, що буде виданий по українськи та англійськи.

Наукове Товариство ім. Шевченка конечно потребує свого гнізда за морем, щоб тут на безпечній американській землі могли збирати розсіпані культурні цінності українського народу, бо теперішній стан грозить українській культурі, прямо катастрофою. Конечно треба створити в Нью Йорку українську Національну Бібліотеку та Архів. Тому найкращою формою Ювілейного Дару було б закупити хочби скромний Дім НТШ в Нью Йорку.

В Нью Йорку, осідку Американського Відділу НТШ, Ювілейне Свято відбудеться 13 березня та буде влаштова-

Б. Шугаєвський з Києва та д-р Сенкус, молодий американсько-український хемік.

В другій частині прибували свою участь як Ювілейний Дар для НТШ геніальна піаністка Любка Колесса з Торонто Канада, відомі співаки і співаки, як пані Поляк-Лисогір, Ольга Ленкова, баритон Стецур та другі найкращі мистецькі сили, які маємо на американському континенті. Свято відбудеться у великій гарній салі Фейшен Інститут.

Готуйтеся до Святкування Ювілейних Свят НТШ по Америці та Канаді.

Закладайте місцеві Комітети для Святкування Ювілею НТШ та Свят Шевченка.

Складайте жертви на Ювілейний Дар НТШ.

Всякі писма слати на адресу: Shevchenko Scientific Society 50 Church St., Suite 252 New York 7, N. Y.

СЕРГІЙ ЛИТВИНЕНКО

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Розуміється, така плідна і різностороння діяльність С. Литвиненка не могла не зацікавити молодих adeptів скульптури й до нього почали зголошуватися юнаки, що бажали вчитися скульптурного мистецтва під його проводом. Так повстає при його майстерні, недалеко від знаного всім львівським Кайзервальду, ціла студія. Закінчивши її, молоді мистці ставали твердо на власні ноги й могли з успіхом удоконичуватися далі в високих мистецьких школах Кракова та Риму. Один з визначніших учнів проф. Литвиненка Гр. Крук працює тепер у Мюнхені й займає поважне місце в українських мистецьких колах.

Для характеристики цвіньського періоду творчості нашого ювілята варто навести мальовничий опис його майстерні, поміщений у львівському часописі „Мета“ з 1. XI. 1937 р. Ось що там читаємо.

„На пам'ятник у Яворові (полеглим героям. В. Д.) стояло руштовання, коло нього модель проекту панцирного лицаря з мечем і тяжкими крилами. Проти входу великий гіпсовий модель св. Кирила, праворуч у куті гіпсовий модель св. Методія. Це перші праці, що їх створив Литвиненко після повороту з Парижа.

Побіч проект ловецького пам'ятника для Підлютого: св. Евстахій на коні й олень. Направо від дверей велика фігура „Керманіч“, а далі проект пам'ятника Іванові Франкові. Дещо наліво стоїть проект пам'ятника Митрополитові Андрееві, екскіз до „Побратимів“, пропам'ятна таблиця та ще декілька більших і менших праць. З портретів стояли тут: Франко, Шевченко, далі Федір Дудко, композиційний портрет „Ниль“, бюсти Мазепи, Петлюри, змагуна Гаркавенка, статуя дит. Мудрака й інших. Дещо наліво модель гробниці Ярослава Мудрого, а на стіні велике Розп'яття. Під ним портрет композитора Нижанківського, а скрізь на стінах з полицями маса дрібних екскізів

та невеличких різьб. Посередній майстерні на спеціальному широкому столу стояв ревін конструктивний модель Собору св. Софії, призначений для музею в Стамбулі“.

Не вважаючи на тяжкі обставини життя, спершу під польським, а потім німецьким окупацією, наш ювілянт працює, не покладаючи рук, створюючи низку небуденних речей. Великою його заслугою було заснування у Львові в 1943 р. першої в Західній Україні Академії Мистецтв під скромною назвою (з огляду на німецьких окупантів) „Українська Вища Образотворча Студія“. Ректором цієї Студії був відомий великоукраїнський майстер-архітект Василь Кричевський, а викладали в ній, крім самого нашого ювілята, М. Бучович та інші мистці. Варто зазначити, що історію всесвітнього мистецтва викладав сам Митрополит Шептицький, великий знавець мистецтва.

На жаль з початком 1944 Студія перестала існувати через наближення фронту до столиці Західної України. Більшість викладачів мусіла покинути місто, а серед них і основник Студії. Але й опинившись на еміграції, Литвиненко не опускає рук, а з прикметною йому енергією продовжує улюблену працю, незважаючи на несприятливі умови таборового життя. Певна річ, тепер і мови не може бути про великі скульптурні твори в роді згаданих вище. Мистець мусить обмежуватися меншими композиціями, зокрема портретами, барельєфами, погруддями тощо, або щонайвище скромними пам'ятниками тим визначним нашим людям, що відійшли від нас уже тут на еміграції, напр. отаманові Ст. Шухевичеві, поетові А. Гарасевичеві тощо.

В таборовій майстерні ювілята бачимо знову низку всяких праць або їх проектів, а передовсім скульптурні портрети наших заслужених діячів на полі літератури, науки й політики. Не забуває Литвиненко і про кераміку. Спочатку в Кальсфельді, а опісля в табо-

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИШІ.

Похануємо героїв боротьби за волю України.

В неділю 13 лютого Відділ 23 Союзу Українок Америки влаштує в Народнім Домі при Мартині і Мишген свято вшанування пам'яті Ольги Басараб. Це є не тільки вшанування героїчної постаті славної пам'яті Ольги Басараб, але одночас віддання пошани усім відомим і невідомим героїчним постаттям українських визвольних змагань від найдавніших часів до найновіших. Буде дуже гарна концертна програма, а про Ольгу Басараб та наших героїв і героїнь розповідь п-ні Слівінська, наша діячка, що недавно прибула з скитальщини. Кожний наріш шанс своїх героїв, тому не сумніваємось, що українське громадянство міста Дітройта теж пошанує українських борців за краще завтра і за волю українського народу і прибуде численно на це свято.

Я. Ясінська.

рі „Орлик“ коло Берхтесгадену продовжує зачаті у Львові працю, вишколюючи майбутніх робітників керамічної справи. Так само не залишає він тепер і своєї педагогічної праці й засновує в 1945 р. в Карлсфельді „Образотворчу Студію“ — мистецьку школу мистецтва, графіки та скульптури, яку по зліквідуванні карлсфельдського табору в травні 1946 р. провадити на новому місці — в Берхтесгаденському таборі аж до весни 1948 р. Школа ця підготувала ряд талановитих adeptів українського мистецтва, які вже можуть далі школятися самі у вибраних ділянці. Про успішну роботу Студії свідчать різні виставки праць учнів, з яких стоять на високому рівні. Викладали в Студії, крім її основника, проф. М. Анастасевич, проф. М. Михалевич, д-р М. Голій, д-р М. Шлемкевич та інші.

Вшановуючи заслуги С. Литвиненка перед українським мистецтвом, „Літературно-Мистецький Клуб“ у таборі „Орлик“, де перебуває наш ювілянт, улаштував 11 січня цього року вечір у його честь з нагоди 25-ліття його образотворчої діяльності. Це скромне свято складалось з двох частин — прилюдного відзначення заслуг ювілята ширшим громадянством табору з привітаннями від місцевих і доповідями про його мистецьку працю д-ра Остапа Грицяя і д-ра Мих. Гоцяя, та з більш інтимної зустрічі з мистцем гуртка його ближчих приятелів і приятельниць. В дружній розмові, серед неприємної приятельської атмосфери, переплітаний цікавими спогадами ювілята про перші його кроки на вибраному шляху, просиділи присутні до пізньої ночі, бажаючи заслуженому діячеві доброго здоров'я і дальших успіхів на славу й добро українського мистецтва.

Солідна, написана в чотирьох мовах, монографія про проф. Сергія Литвиненка багато ілюстрована фотографіями його творів уже готова до друку, але на жаль з фінансових причин ще не видана.

НАД ОЗЕРОМ

Оповідання з американського життя написав С. КОТИК
Сторін 109. — Ціна 75 ц.
Замовлення раз з належністю слати до:
„СВОБОДА“
P. O. Box 346
JERSEY CITY 3, N. J.
З Канади треба платити тільки американською валютою.

НОВІ ІМІГРАНТИ

Ці українці приїжджають кораблем „Марін Флешер“ до порту Бостон дня 11-го лютого 1949, старанням Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету у Філадельфії:

Василь Володимир, Балахура Михайло, Вікторія; Валас Іван; Баран Анна; Бойко Катерина, Павло; Богонович Володимир, Теодозія, Адріян, Роман; Бондаренко Василь, Катерина; Бучинський Леон, Стефанія, Люба; Бурлай Іван, Катерина, Марія, Іван; Бурій Стефан, Євгенія, Орися; Бутинський Андрій, Катерина, Хамрик Володимир; Хомко Григор, Марія; Чехут Богдан, Олена, Маркіян, Марія, Христіна; Чорний Андрій, Марія, Стефан, Остап; Демчик Стефан; Дмитренко Лука; Дрон Нікола, Розалія; Федичин Іван, Ольга; Ференц Василь, Анна, Любов; Філл Іван; Гафтович Ярослав, Ольга, Богдана, Іван; Гармаш Максим, Надія, Олена, Оксана, Гасюк Іван, Анастасія, Богдан, Анна; Гаврилюк Андрій, Ірена; Горюхінський Іван, Ольга, Любомира, Зорян; Голіан Іван, Стефанія, Олена, Микола, Михайло, Іван; Грауренко Кирило, Леоніла; Калинович Осип; Кісичинський Михайло, Меланія; Кобилицький Роман, Анна; Корсунь Павло, Федора, Володимир, Люба; Козак Дмитро; Краснокуцький І. ван, Марія, Віктор, Микола, Анастасія; Кругляк Іван, Євгенія, Емілія, Марія; Кривенко Іван, Александра, Александр; Кучма Іван, Марія; Куйбіда Михайло; Кушнір Іван. Текля, Микола, Антонія, Ярослав, Ірена; Лязуренко Григорій, Наталія, Іван; Любінський Теодозій; Луців Мирослава, Оксана; Маджорак Петро, Іванна, Оксана, Романа; Маланчук Юлія, Стефанія, Орися; Марущак Теодор, Олена; Матвій Василь, Медичний Стефан, Луця; Мудрий Степан; Науменко Феодор, Катерина, Леонід; Недорода Діоніс, Євгенія; Пециляк Йосиф; Писецький Данило, Олена, Оксана, Марта, Александра; Протас Іван, Геновефа; Пригула Емануїл, Анна, Марія, Тарас, Ірена; Роговий Филип,

КОНГРЕС ЗА ПІДНЕСЕННЯ СПРАВИ КАРД. МІНДСЕНТІ В ОБЕДНАНИХ ДЕРЖАВАХ

(Докінчення зі стор. 1-ої)

ник „Свободи“. Монс. Варга це провідник підпольної акції християн, а д-р Фабіан провідник жидів. Оба були засуджені нацистами на смерть, а Фабіан був уже в Освенцімі, призначений на спалення. Вони приїхали до Злучених Держав перед трьома місяцями по війні. Варга був провідником партії малих власників і як такий був вибраний представником угорського парламенту. Після комуністичного перевороту він утік закордон. Оба твердять, що присут на кард. Міндсенті був наперед умовлений і підкотований Москвою і тільки загальне обурення в світі спонукало комуністичний провід змінити

Параскева, Василь; Рибак Олекса, Марія; Шупаківський Іван; Собішкєвич Анна; Сокольський Роман; Субченко Надія; Святан Володимир; Сисія Стефан, Наталія, Ярослав, Йоганна, Роман; Шайда Михайло; Шавала Андрій (д-р), Марія; Шебівлок Іван; Шпірка Петро; Туринський Микола, Катерина, Антонія, Галія, Євгенія, Ольга; Твердохліб Петро, Ірена, Любомир; Тимок Михайло, Анна, Юстіна, Василь; Василів Петро, Марія, Орест; Воляк Юлія, Петро, МIRON, Михайло; Виначик Василь, Анна Володимир; Задорський Богдан, Іванна, Юрій; Боброва Галина; Панків Василь, Михайло; Качморської Омелян.

ФІЛАДЕЛФІЯ І ОКОЛИЦІ!

ЗАХОДОМ ОКУРЖНОЇ РАДИ СОЮЗУ УКРАІНОК
МІСТА ФІЛАДЕЛФІЇ

— відбудеться —

ЖІНОЧЕ ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ, 13. ЛЮТОГО 1949

В ДОМІ ГОРОЖАН при 849 Н. ФРЕНКЛІН УЛ.

Початок віча в годині 1. пополудні.

На вічу промовлятимуть Європейські делегати, які приїхали в минулих листопаді на Світовий Конгрес Укр. Жіноцтва, пані Ярина Паліковська і пані Дарія Ребет. Будуть промовляти про події нашого народу на скитальщині.

Пробімо всіх чесних громадян і громадинок до участі і почути наших Дорогих Сестер з Європи, як також попросити їх в далеку дорогу, бо вони вкоротці повертають, знову до Європи.

Окр. Рада Союзу Українок у Філадельфії, Па.

Ivan FRANKO

The Poet of Western Ukraine

Selected poems translated with
a biographical introduction

by

PERCIVAL CUNDY

Edited by CLARENCE A. MANNING

Published by

PHILOSOPHICAL LIBRARY
NEW YORK

Книжка ця має 265 сторін, естетично видана, на добрім папері й в гарній оправі. В передмові проф. Кларенс Маннінг виносить, в чому є сила правд, які голося І. Франко, додаючи, що добре було б усім людям у цілому світі прочитати ці правди у віці, коли приходять до слова фальшиві пророки, що виступають під маскою „прогресу“ і „розуму“. Автор книжки, д-р Персивал Кунді, з роду англієць, передає вищевказані моменти з життя та творчості поета, вміщуючи 196 сторін самих перекладів віршів Франка, починаючи „Вічним революціонером“, а кінчаючи на виїмках з „Зівялого листя“, „Мойсея“, „Панських жартів“ і т. д.

Замовлення на цю книжку належить слати раз з належністю в сумі \$1.50 на таку адресу:

Svoboda

P. O. Box 346

Jersey City 3, N. J.

Замовлення з Канади треба платити американською валютою. С. О. Д. не приймаємо

УВАГА! НЬЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

СТАРАННЯМ НЬЮ ЙОРКСЬКОГО ВІДДІЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ
СВОБІД УКРАЇНИ

відбудеться

В НЕДІЛЮ, дня 20-го ЛЮТНЯ (FEBRUARY 20) 1949 Р.

В ПРОСТОРІ АВДІТОРІЇ WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL,
при Irving Place, 16. а 17. вул. в Нью Йорку.

СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР В ЧЕСТЬ ГЕРОІВ

Початок в 7. годині вечір

У виконанні програми візьмуть участь: оперна співачка пані Марія Поляк-Лисогір — сопран; артист-співак п. Осип Стецур — баритон; хор учнів катол. парафії св. Юра в Нью Йорку під управлінням д-ра Т. Окуфінського; квартет під управлінням д-ра В. Крушельницького. Реферат в українській мові вимовить д-р В. Каліна. Власні твори відомого поета і письменника, члена МЗР-у, Вадима Лещача. Воля України Нью Йорку і околиці просимо своєю численною участю в святі вишукані дієві зацікавлення долею Ватківщини та віддати пошани світлим тіням Героїв, що полягли за волю України. Комітет.

Нова 80-літня канадійка бореться за демократію

Під таким наголовком появилося в Отаві Сітніз з 13-го січня 6. р. стаття про паню Олену Кисілевську, яку написав Філіс Вилсон. В перекладі на українську мову стаття звучить так:

Дискусія до п'ятих чотирьох і відповідей всієї її перепиши, забрав ввесь час 80-літній пані Олені Кисілевській, яку недавно вибрано головою Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. Її машинка до писання в рухові часто до п'ятої ранку. Але це тільки малий натяк на її працю на полі еманіпації жіноцтва, яка тривала ціле життя.

Авторка кількох книжок, колишній видавець трьох часописів, колишня сенаторка польського парламенту, пані Кисілевська прибула до Оттави минулого червня до дому її сина і невістки, д-ра і пані В. Ю. Кисілевських, при 90 Осінгтон вулиці, і її вучки, Олені, яка має два роки і три місяці.

На щастя молоді Кисілевські мають добрий сон і машинка до писання пані Кисілевської їм не перешкадає. Ця машинка це один з найбільших скарбів пані Кисілевської. Коли Німечина розпалася в 1945 р., ту машинку і книжки пам'ятки, яку вона підчас відвідин Канади і Злучених Держав в 1929 році, несла з собою майже 100 миль, які вона перешкодила, щоб зустріти Американську Армію.

Тут треба підчеркнути, що пані Кисілевська більшим компліментом, і більше правильним вважає, коли говориться про неї, казати „нова канадійка українського походження“, рідше чим „польська Д. П.“. Це правда, що вона була вихована до польського сенату в році 1928 з округу, який представляв 450,000 осіб, але вона була українським сенатором, а це значить, що її віча все-угодно присутність „багатою поліцаїв, в уніформах і в цивільному убранні“, які заповідно записували, що вона говорила.

З поміччю д-ра Кисілевського, який працює у відділі горюхості секретаріату стану, як перекладачка, бо знання англійської мови його матері обмежується до таких фраз як „гудбай“ і „вері гуд“, скоро довідалася я, що її кар'єра і розвиток феміністичної еманіпації східної Європи йшли рівнобіжно. Походивши з інтелігентної родини в Галичині, тоді від Австрії, вона живо слідувала за боротьбою за права жіноцтва у Великій Британії. Вістки про таку саму боротьбу в Америці дістала вона від свого старшого брата який був повернув до Європи; він був лікарем з практикою в Шікаго.

Вона вступила до першої української організації, яка боролася за допущення до середнього і високого шкільництва жінок в році 1884, організувала курси для селянства про гігієну і піклування дітей.

Маючи 17 літ, вона вийшла заміж, а маючи 18 народилася донька, перша її троїх дітей. Під час першої світової війни була відзначена за її працю, Червоним Хрестом, а під час короткого існування Української Республіки та після війни помагала вона виборювати право голосування для жінок і заснування шкіл та університетів.

Після того як Польща забрала її край, пані Кисілевська продовжувала свою працю, помагати колоніям і скитальцям того часу. Вона заснувала перший стій часопис, жіночий тижневик в році 1925 і в ньому було дві сторінки новин про положення по цьому боці Атлантичного Океану. Вона аргументувала, з польського сенату в році 1935, щоб віддасть своїм видавництвом, які тоді зросли до трьох часописів.

Вона відвідала майже кожний край в Європі, від арктичного кола до Середземного моря і написала цілу серію книжок з описом подорожей, мережучи їх інформаціями про соціальні відносини в таких прогресивних країнах як Швейцарія. Була теж в Туреччині, щоб провідати з першої руки як виглядають в практиці реформи Кемала Паші в справах жіноцтва. Вона відвідала теж Марокко. Підчас своєї поїздки до цього континенту, в 1929 році, вона була в Білому Домі (резиденція президента ЗДА), обговорювала справи з американською феміністкою Джейн Адамс в Шікаго, зустріла три найбільш визначні жінки Канади: паню Р. Ф. МакВіямс у Вінніпегу, суддю Емілію Морфі в Едмонтоні та Флоренс Рандал Лайсвей. Ця остання написала в книжці автографами, що радо дала б собі зуби витягнуті, щоб тільки могла розговоритися з панною Кисілевською.

В році 1939 ту частину світу, де вона жила, наїхали москалі. Чотири місяці під советською владою „було аж надто докучливо“, і перестережена, що находитися на „чорній лінії“ як надто велика експонентка демократії, вона втекла втекти з поміччю своїх приятелів, селянок. Решту війни провела вона в таборах праці в Німеччині.

Різдво 1947 року провела вона в таборі Діалінген в Американській Зоні Німеччини. Три родини, ділили КЕР пакунок, з якого зроблено Святвечеру. Різдво 1948 року було зовсім відмінне: індики зі всіма приправами і серед рідні сина, з яким святкувала вона останній раз 25 літ тому.

І щоб заповнити, щоб ні роки, ні віддалі, яка ділить паню Кисілевську від її рідного краю, не видавалися надто далекими, її англійська невістка заклала минулого четверга окрему вечерю з рибом на традиційний український Святвечір.

Мати д-ра Кисілевського

У. К. К. В СПРАВІ КАРД. МІНДСЕНТІ

(Докінчення зі стор. 1-шої).

від давня діють в советській Росії. Тільки після тортур і нарколізування, загальноживини метод в советсько-російській судовій системі, кардиналові Міндсенті, сміливому борцю за справедливість та людські права для всіх народів, дозволено стати перед влаштованим на советско-російський лад „народним судом“, як фізично і морально зломаній людині. Брутальність, поповнена над кардиналом Міндсенті, є в наших очах не тільки комуністичним наступом на католицьку та всі інші церкви і релігії, але вона є безпосередньою загрозою для сумління світу та для всіх віснлюбних народів.

„Що советсько-російські тоталітарні володарі є рішені цілком знищити свободу релігії та всі вольності, знані для західного світу, виявля-

була посередню відповідальна за його приїзд до Канади. „Я добре пригадую собі ще дереворити в книжці „Парламент Олівера Кромвеля“, яку дала мені мати до читання кажучи: „пам'ятай, ми теж хотіли би користуватися такими самими вольностями і жити в такому демократичному устрою,“ каже д-р Кисілевський. Він покінчивши студії вихав за море, побував в Англії, де й вжився і повернув до цього краю.

Через Федерацію зі своїми 50,000 членами пані Кисілевська сподіється помагати скитальцям, помагати в приспосаблинні іммігрантів, та бореться з комунізмом та другими тоталітарними ідеологіями. В комунізмі бачить вона великого ворога родинного життя. „Коли людина може вбити другу людину без поповнення гріха, коли дітей заохочується, щоб доносили на своїх батьків, то це без сумніву творить серйозну загрозу релігійній і моральній системі, яку обстоює така держава як Канада“, каже вона.

Тепер в 1949 році, а на 81-му її життя пані Кисілевська їздить по Отаві вільно, робить закупки зі своїм скромним засобом англійщини і твердить, що: я тому почувалася в Канаді як в домі, і тому багато скитальців бажає приїхати до Канади, бо Канада є ідеальною демократичною країною, офіруючи свободу всім, яким та свобода була недоступна в Європі“.

етсь найкраще на прикладі України, країни наших батьків. „Там в 1945 році комуністичні штурмові відділи, НКВД, брутально знищили католицьку церкву Західної України. Коли около п'яти мільйонів українців в Західній Україні відмовилися приступити до контрольованої Політбюром Російської Православної Церкви, Совети виарештували цілу українську ієрархію і сотні українських католицьких священників. Заарештовано і запроторено в глибину Росії: митрополита Йосипа Сліпого, архієпископа Львівського та голову Української Католицької Церкви; єпископів Львівських Н. Будку та М. Чарнецького; єпископа Станіславського Григорія Хомишина та його помічника єпископа Ляшівського; єпископа Перемишльського Йосифата Коциловського та його помічника, єпископа Григорія Лакоту. З кінцем 1947 р. останнього католицького єпископа України, карпато-українського єпископа Теодора Ромжу, постигла трагічна смерть в „нещасливому припадку“ з танком советської армії.

„Зі запроторених єпископів Хомишин і Коциловський, як відомо, вмерли в советських підвалах. Інші, включно з митрополитом Сліпим, згідно з повідомленнями, працюють в советських каторжних таборах у Воркуті, в підарктичних советських копальнях вугілля, недалеко дельти ріки Об коло Білого моря.

„Ми вважаємо, що інсценований процес кардинала Міндсенті є першою фазою, як це було в Україні, до повного знищення релігії в Мадярщині. Чехословацька і Польська прийдуть на чергу. Незалежно від своєї релігії і вірування, кожний американець, що вірить у вільність, мусить добувати в комедії справедливості в Будущесті безпосередню загрозу своєї власної релігії та вольностей взагалі. Як американці, ми закликаємо Вас не толерувати нігде акції атеїстично-поліційної держави, не тільки з духовних мотивів, але й з елементарних міркувань про наше власне фізичне збереження“.

Норвегія відкинула пропозицію договору зі Швецією

Стокгольм, Швеція, 10 лютого. (АП) — Прем'єр і міністер закордонних справ Швеції видали вчора спільну

декларацію в справі закордонної політики їх країни. В декларації стверджується, що Норвегія відкинула пропозицію десятирічного військового договору зі Швецією, що було б для неї перешкодою в бажанні приступити до сильнішого оборонного союзу, як проєктований Атлантичний пакт. Данський міністер закордонних справ заявив в парламенті, що всі три скандинавські країни ще продовжуватимуть зусилля в справі порозуміння щодо спільної оборони.

АМЕРИКАНСЬКА ЗБРОЯ ДЛЯ ІРАНУ.

Тегеран, Іран, 10 лютого (ЮП). Тут офіційно повідомлено, що до порту Вандар Шапур в Перському заливі прибула вчора перша посилка американської зброї для цієї країни. Подробиць не виявляється.

ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВ'ЯЗКІВ СВИДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВ'ЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ШЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОІХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 11. січня 1949 року помер у 16. році життя

ІВАН МАЩОРАК,

член Бр. св. Василія Великого, від. 168 У. Н. Союзу в Перт Ам. бой, Н. Дж.

Послідня волонна жінка, три сини і одну дочку. Був добрим членом Братства і багатородний. Був членом 25 років. Походив з Західної України.

Покійного поховано на українській цвинтарі Пресп. Богородиці при участі родини і членів Братства. — В. Н. П.

Г. Бабин, сек.

Дня 6. лютого 1949 року помер нагло

ІВАН СПОДАР,

довголітній член і секретар Бр. св. Вас. Великого, від. 304 У. Н. Союзу в Каліленд, О.

Похорон відбувся 10. лютого з гр. катол. церкви св. Петра й Павла.

ГРОШІ НА УКРАЇНУ ТА ДО ВСІХ ЧАСТЕЙ СВІТА

ШИФКАРТИ - ПОДОРОЖНІ ДОКУМЕНТИ

Продажа різних бізнесів, копія, фарм, та різного роду аскурацій.

"INCOME TAX RETURNS FILLED"

WESSON & BARTKIW

Steamship Agency

AIR PLANE TICKETS TO ALL PARTS OF THE WORLD

PETRO BARTKIV

REAL ESTATE & INSURANCE BROKER, NOTARY PUBLIC

309 East 14th Street, Tel.: ALgonquin 4-8254, New York 3, N. Y.

ГРИГОРІЙ КОВЕРДОВИЧ

ПОВІДОМЛЯЄ, ЩО ЙОГО

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

є тепер під числом

434 East 6th St.

BETWEEN AVE. A & 1st

NEW YORK CITY

Telephone: Spring 7-3568

Приймає замовлення на НОВІ РОБОТИ І ПЕРЕРІБКУ та дає 20% опусту на всі роботи, а також ДАРОМ сторидж на літо.

Самий сторидж на літо 2% від сотні.

Робітня отворена від 9. рано до 9. ввечір, кожного дня.

В неділі на замовлення.

АМЕРІДЖ, ПА. — Повідомляємо всіх членів Бр. св. О. Николая, від. 278, що збори відбудуться в неділю, 13. лютого, в годині 1:30 пополудні, в братській галі, 697 Глазгу Еав. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — Н. Вільн, фін. секр.

НЮАРК, Н. Дж. — Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в суботу, 12. лютого, в годині 8. ввечір, в укр. прав. галі, 675 Савт 19. вул. Просимо членів прийти на ці збори і заплатити свої належності. — Г. Дорошенко, предс.; А. Веран, кас.; А. Мудровський, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Мир, від. 324, відбудуться в суботу, 12. лютого, в годині 8. ввечір, в укр. галі, 800 N. 23rd St. Просимо всіх членів прийти на збори в означений час. — Н. Вучко, секр.

БІЗНЕСОВІ НАГОДИ

НА ПРОДАЖ СКЛЕПІ ЛОНЧЕТ, КЕНДІ І ЦИГАР СТОР; з реальністю або без реальності.

385 Grove St., Jersey City, N. J.

LEGAL NOTICE

SUMMONS-ACTION FOR ANNULMENT OF MARRIAGE

STATE OF NEW YORK-SUPREME COURT-COUNTY OF MONROE

James Kubarch, plaintiff vs Anna Kubarch, defendant.

ACTION FOR ANNULMENT OF MARRIAGE

To the above named defendant: You are hereby summoned to answer the complaint in this action and to serve a copy of your answer, or, if the complaint is not served with this summons, to serve a notice of appearance on the plaintiff's attorney within twenty days after the service of this summons, exclusive of the day of service, in case of your failure to appear or answer, judgment will be taken against you by default for the relief demanded in the complaint. Trial to be held in the County of Monroe.

Dated December 15th, 1948.

BENJAMIN J. FARRER

Attorney for Plaintiff

Office & P. O. Address

Genesee Valley Trust Building

Rochester, 4, New York.

To: ANNA KUBARCH:

The foregoing summons is served upon you by publication pursuant to n order of the Honorable H. Douglas Van Duser, Justice of the Supreme Court of the State of New York, dated the 30th day of December, 1948, and filed with the complaint in the office of the Clerk of the County of Monroe, in the City of Rochester, New York.

Dated: December 30th, 1948.

BENJAMIN J. FARRER

Attorney for Plaintiff

Office & P. O. Address

Genesee Valley Trust Building

Rochester, 4, New York.

Comfortably air conditioned

Lytwyn & Lytwyn

UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS

801 SPRINGFIELD AVENUE

NEWARK, N. J.

and IRVINGTON, N. J.

Excess 5-5555

OUR SERVICES ARE AVAILABLE ANYWHERE IN NEW JERSEY

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

зарядку погребам по \$150

ціні так низькій як

ОБСЛУГА НАПРКАША.

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 5th St., NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимається похоронами в БРОНКС, БРООКЛІН, НЬЮ-Йорк і ОХОЛІУХ

129 EAST 7th STREET

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

Branch Office and Chapel

707 PROSPECT AVENUE

(Cor. E. 155 St.)

Brooklyn, N. Y.

Tel.: MEtrose 5-4573

БЕЗПЛАТНА ПРОБА на ревматичні болі АРТРИТИЧНІ

Коли Ви ніколи не вживали ліку званого ROSSE TABS на оші незначні мускулярні недомогання й болі, лачені з ревматизмом і запаленням м'язів, або з нервовим запаленням, то чому не спробувати його СВОГОДІНІ на наш кошт.

Його вживають тисячі людей впродовж 25 років.

БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ЧИТАЧІВ НАШОЇ ГАЗЕТИ

Запрошуємо Вас випробувати його без ніяких коштів. Дозвольте, щоб ми вислали Вам латку повної величини. ЗАЖИВАЙТЕ БЕЗПЛАТНО 24 ТАБЛІТКИ. Коли не будете задоволені повністю — часопись — полекшою, зверніть нам решту й не будете нам нічого. Така проба не буде коштувати Вас ні одного цента. НЕ ВИСИЛАЙТЕ ГРОШЕЙ. Письмів лише негодно Ваше ім'я й адресу до: ROSSE PRODUCTS COMPANY, Dept. O-5, 2708 Farwell Ave., Chicago 45, Ill.

Коли Редзік укладав зловий план, йому стала перед очима його минувшина.

Перед п'яти роками, коли йому грозила нечесть, він ограбив свій власний банк.

Коли поліція почала пошукування...

...Редзік потайки вдерся на корабель, що плив до Африки. Він забрав з собою маєток в двох валізах.

ТАРЗАН, ч. 2030. Втеча від ошуканчого вчинку.